

November aias

SIRJE KARI

November on nagu tujukas tütarlaps – mõnel aastal on ta veel soe ja leebe, mõnel tujukas ning külm.

Päike kaugeneb meist iga päevaga, et viia kevad lõunamaale, Austraaliasse, Uus-Meremaale... Talvel, kui rohkem aega, kirjutasin pikemaid kirju oma Uus-Meremaa kolleegile. Tema vastas aga lühidalt, et meil praegu suvi, mul on väga kiire, kirjutan pikemalt talvel. Olgu selle lõunapoolkeraga nagu on, meil tuleks aias veel üht-teist teha.

Lehtedest on palju kasu

Kui varem polnud mahti ning lumi maas ei ole, jõuate veel lehed kokku riisuda. Kompostihunnikusse pole neid mõtet viia, sest sinna koguneb tavaliselt sügisega niigi palju materjali. Pange lehed parem vaarikate ja marjapöösaste alla või maasikaridade vahele. Kohev lehevaip kaitseb talvel külma eest, hoiab suvel niiskust ning vaikselt kõdunedes muutub toitainerikkaks mullaks.

Lehed sobivad ka külmkasvuhoonesse. Ajage muld kokku, laotage kasvuhoone põhjale umbes paarikümne cm paksune kiht lehti ning lükake muld tagasi. Lehtede peab mulda jääma vähemalt 15 cm.

Lehtede kõdunemine soojendab kevadel mulda ning tomati- ja kurgitaimed kasvavad jõudsamalt.

Sammasjas kukerpuu vajab samuti kaitset, et lumi ei rikuks tema vormi ja päike ei põletaks lehti.

Kuni maapind on veel pehme, pange paika karkassid varjutuskanga jaoks. Need kaitsevad ka võra lume raske surve eest.

Kevadel on kasulik laotada kasvuhoonesse veel kiht turbamulda, see hoiab niiskust. Sellise biokütuse abil võite juba juuli algul saada punaseid tomateid.

Mina kogun kasvuhoonesse lavati alla aegsasti kuivi lehti nii avamaal kui kasvuhoones talvituvate taimede katteks.

Kui vaja, tuleb juba katta

Kui november on juba talvine, tuleb aegsasti hakata taimi katma. Arvatakse, et igihaljaid taimi tuleb kaitsa märtsipäikese eest. Olen kahel sügistalvel saanud karistada oma teadmatuse pärast. Maa oli külmunud ning juba novembri-detsembripäike kahjustas kanada kuuse koonuseid ja mõnda ebaküpressi.

Seega, kui ilm nõuab, tuleb katta juba hilissügisel ja mitte oodata kevadtalveni. Kohas, mis jääb keskpäeval varju, pole katta muidugi vaja.

Pange kuuseoksad või varjutuskangas iileksitele, rododele, hiljuti istutatud elupuudele, kanada kuusele 'Conica', ebaküpressidele jt. Ärge unustage ka bambust, mis on igihaljas kõrreline ning mille lehti päike külmunud maa korral põletab. Talvetuulte kaitseks siduge puhmik kokku.

Sammasjad okaspuud tõmma-ke pehme nõoriga spiraalselt kinni, et talvine lumi ei rikuks nende vormi.

Novembris võiks hakata linde toitma. On küll arvamusi, et linnud peaksid ise hakkama saama. Toitmisega anname neile hõlpet. Tihased, puukoristajad, porrid jt, kes otsivad toitu koorepragudest, kolivad üle linnumajadesse. Rähn, tuntud puidukahjurite hävitaja, saab süüa söögimajast ja jätab kahjurid puitu uuristama.

Linnuteadlased soovivad linde toita vaid hädaolukorras. Eks igaüks otsustab ise, kuid aitame neil ikka talve üle elada, eriti kui on väga külm ja lumi paks.

Lindude söötmine on meeleolukas tegevus lastele. Seda tehes õpivad nad linde tundma ja saavad meeldiva kogemuse, kuna on kellegi head teinud.

* * *

Need ja kõik muud aia- ja põllutööd peaksid olema tehtud kadripäevaks, 25. novembriks. Pärast seda võite natuke hinge tõmmata ja looderdada.

Karel Čapek arvab nii: "No hästi, kütke ahi soojaks, jätame aia kerge lumevaiba alla magama. Hea on mõelda ka muudele asjadele; meil on laud täis läbilugemata raamatuid, asume nende kallale, meil on palju muid kavatsusi ja muresid, hakkame siis nendest pihta... Ainult kas oleme kõik kuuseokstega korralikult kinni matnud?"